

Onze straatnamen, oorsprong en betekenis (10)

door J.H.P. Heesters

Nadat in 1954 de gemeenten Vleuten, Oudenrijn, Veldhuizen en Haarzuilens tot de nieuwe gemeente Vleuten-De Meern waren samengevoegd, kon men gaan denken over grootschalige nieuwbouw. Voor De Meern stonden de ontwikkelingen van De Meern-Zuid met de wijken Oudenrijn en Veldhuizen op stapel. Voor Vleuten waren dat Odenvelt, Nieuwe Vaart en een nieuwe wijk ten oosten van de Schoolstraat.

Hinderstein

Onder leiding van Burgemeester J.H. van der Heide werd een visie voor de toekomst van de nieuwe gemeente Vleuten-De Meern ontwikkeld. Hierbij moet gedacht worden aan de grote ruilverkaveling en het ontwikkelen van verschillende bouwlocaties. Naast de plannen voor de nieuwe woonwijken moesten er ook straatnamen bedacht worden. Vooral omdat het ging om vijf nieuwe wijken vroeg dit veel creativiteit van het gemeentebestuur, gemeenteraad en ambtenaren.

Uit raads- en krantenverslagen wordt duidelijk dat er in november en december 1963 nogal wat meningsverschillen op het gebied van de straatnaamgeving zijn geweest. Vooral toen het ging om straten te benoemen naar nog levende personen. Ook zijn verschillende straatnamen vastgesteld die later weer zijn veranderd. Dit geldt ook voor de wijk ten oosten van de Schoolstraat die de naam Hinderstein heeft gekregen. Deze naam is afkomstig van de toen afgebroken boerderij Hinderstein¹. Deze nieuwe wijk zou ontsloten worden via de Hindersteinlaan vanaf de Dorpsstraat. Vanuit de Schoolstraat kon deze wijk bereikt worden via de Henri Dunantlaan en de Robert Kochlaan². Voor deze wijk werd gezocht naar namen van geleerden of zo men wilt van wetenschappers. In de krant van 4 november 1963 worden als eerste namen de Semmelweis-, Fleming-, Curie- en Albert Schweitzerlaan genoemd. Later zijn daar nog een vijftal namen aan toegevoegd.

Dr. Oolderslaan

Uit verslagen blijkt dat in 1967 een begin is gemaakt met het realiseren van het plan Hinderstein en dat voor alle toekomstige

Dr. Oolderslaan vanuit het westen

straten een naam was vastgesteld. Op 15 november 1968 kwam echter een voorstel in de gemeenteraad om naar wijlen dokter W. Oolders, een Vleutense arts, een straat te noemen. De gemeenteraad wilde dat voorstel wel honoreren en de beste mogelijkheid zou een straat zijn bij de andere geleerden in Hinderstein. Omdat voor die wijk de namen al waren vastgesteld, moest dus naar een oplossing gezocht worden. Een van de mogelijkheden was om straatnamen te wijzigen. Waarschijnlijk heeft men toen gezocht naar een minder bekende geleerde of naar een straatnaam die minder goed in het gehoor lag. Op 6 december besloot de gemeenteraad de naam van de Semmelweislaan te veranderen in de Albert Schweitzerlaan³. Hierdoor kwam de eerder genoemde Albert Schweitzerlaan vrij. Hiervoor in de plaats kon op 20 december 1968 de dokter Oolderslaan vastgesteld worden⁴. Het is niet duidelijk waarom deze beslissing niet in één keer op 6 december 1968 genomen is.

Dokter Oolders is in 1925 geboren en overleed, samen met zijn zwager, de heer drs. Claessens, na een tragisch ongeval in 1968. In Vleuten was hij een geliefde arts met een grote sociale en maatschappelijke bewogenheid, die meeleeft met het wel en wee van zijn patiënten en van hun gezinnen. Vooral bij sterfgevallen ving hij de nabestaanden op en steunde hen. Hij had ook een bijzondere liefde voor kinderen waarvoor hij een actie ontzettende tegen gevaarlijke kindertuigjes. Deze actie trok grote aandacht in de publiciteitsmedia, zelfs tot over onze landsgrenzen.

Dokter Oolders was een oecumenisch denkend en handelend man, die intensivering van de intermenselijke contacten steeds trachtte te activeren. Dit deed hij ongeacht de verschillen in godsdienstige of levensbeschouwelijke opvattingen. In Vleuten heeft hij zich ook ingespannen voor het tot stand komen van een Sociaal Medisch Centrum en de sociaal-culturele centra in Vleuten en de Meern. De E.H.B.O. verenigingen hadden zijn bijzondere aandacht en hij ijverde voor een aantal grotere E.H.B.O. posten in de gemeente⁵.

Zonder twijfel zijn zijn grote verdiensten voor de gemeente en het tragische ongeval aanleiding geweest om in hetzelfde jaar een straat naar hem te noemen.

Albert Schweitzerlaan

Tot 6 december 1968 was de huidige laan genoemd naar Ignaz Philipp Semmelweis, een Hongaars verloskundige. Zijn grootste verdienste is geweest dat hij verband aantoonde tussen kraamvrouwenkoorts en de gevolgen van besmetting met lijkengif. Hij bracht dit in verband met het verrichten van bevallingen door artsen die direct uit de sectiekamer kwamen. In het algemeen ziekenhuis in Wenen, waar hij werkte, schreef hij voor dat iedereen die hielp bij bevallingen eerst de handen en nagels goed

met gechloreerd water moesten wassen. Het gevolg van deze maatregel was dat het sterftecijfer van 12 naar 1% daalde.

Internationaal grotere bekendheid genoot Albert Schweitzer die op 14 januari 1875 in Kaysersberg in Boven-Elzas was geboren. Hij studeerde theologie in Straatsburg en werd in 1902 prievaatdocent voor het Nieuwe Testament. Ook genoot hij grote bekendheid om zijn orgelconcerten en zijn grote kennis van Johann Sebastiaan Bach. Tevens heeft hij zich enorm ingezet voor het behoud van oude Silbermann orgels.

In 1905 besloot hij om medicijnen te gaan studeren en zich als artszending in te zetten in West-Afrika en met name in het vroegere Kongo en Gabon. Hij was een groot voorstander van medisch missiewerk. In 1913 stichtte hij in Lambarere in Gabon zijn eerste ziekenhuis waarna er nog velen zouden volgen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd hij om zijn Duitse nationaliteit uitgewezen, maar keerde er daarna weer terug. Zijn levenswerk financierde hij door het geven van wetenschappelijke voor

Henri Dunantlaan vanuit het westen

drachten en concerten. Velen onderscheidingen vielen hem ten deel. Zo ontving hij in 1952 de Nobelprijs voor de vrede. Op 91 jarige leeftijd overleed hij op 4 september 1965 in Lambarere.

De gemeenteraad stelde in eerste instantie de Albert Schweitzerlaan vast wat later de Dokter Oolderslaan zou worden⁶. Door de wijziging van de straatnamen is de huidige naam Albert Schweitzerlaan vastgesteld⁷

Henri Dunantlaan

In principe is Henri Dunant een vreemde in het rijtje van straatnamen voor de wijk Hinderstein. Hij was geen arts, geleerde of wetenschapper maar een Zwitserse bankier, schrijver en filantroop. Zijn grootste verdienste is geweest dat hij in 1863 het initiatief nam voor de oprichting van het Internationale Rode Kruis. In eerste instantie is deze organisatie opgericht om hulp te verlenen aan zieke en gewonde militairen in oorlogstijd, aan krijgsgevangenen, aan burgerbevolking in oorlogstijd en bij andere conflicten. Later werd de dienstverlening uitgebreid bij natuurrampen, hongersnood en voor verschillende sociale terreinen. Deze organisatie is onder de naam Rode Kruis in talloze landen en vanaf 1867 in ons land werkzaam. Als Rode Halve Maan is ze actief in Islamitische landen. In 1917, 1944 en 1963 ontving het Internationale Rode Kruis de Nobelprijs voor de vrede.

Curielaan vanuit het oosten

Waarschijnlijk is in 1965 de naam Henri Dunantlaan door de gemeenteraad vastgesteld. Dit is afgeleid uit de uitbreidingsplannen voor de dorpen Vleuten en de Meern. Daarin wordt de Henri Dunantlaan als ontsluitingsweg genoemd⁸.

Fleminglaan

Een van vier eerste straten die in de krant van 4 november 1963 voor de nieuwe wijk Hinderstein is vermeld, was de Fleminglaan. Deze is genoemd naar Sir Alexander Fleming een Brits bacterioloog. Hij is op 6 augustus 1881 in Lochfeld, Darvel in Schotland geboren. Zijn grootste verdienste is de ontdekking van de penicilline geweest. In 1928 was hij bezig met het kweken van bacteriën. Op een gegeven moment werd een deel daarvan besmet door een schimmel van het geslacht *Penicillium*. Het gevolg hiervan was dat de bacteriën door de schimmel werden opgelost. Hieruit concludeerde hij dat de schimmel een anti-bacteriologische stof produceerde. Door verder onderzoek, het kweken van de schimmel en het afzonderen van kleine hoeveelheden hiervan, ontstond de stof die hij penicilline noemde. Na 1940 werd zijn onderzoek door E.B. Chain en H.W. Florey voortgezet. Zij waren in staat penicilline op grotere schaal voor geneeskundige doeleinden te maken. Voor de ontdekking van deze stof en het effect bij verschillende infectieziekten kregen Fleming, Cain en Florey in 1945 de Nobelprijs voor geneeskunde. Op 11 maart 1955 overleed Alexander Fleming in Londen.

De gemeenteraad stelde op 20 december 1963 de naar hem genoemde straatnaam vast⁹.

Curielaan

Curie is de familienaam van het Frans-Poolse echtpaar Pierre Curie en Marie (Marya) Curie-Skodowska. Pierre Curie in Parijs geboren op 15 mei 1859 bestudeerde het magnetisme en om zijn onderzoek te kunnen doen, construeerde hij de balans van Curie. Hij overleed op 19 april 1906 in Parijs.

Marie Curie is op 7 november 1867 in Warschau geboren, was eerst een medewerkster van Pierre Curie met wie zij in 1895 in het huwelijk trad. Uit hun huwelijk zijn de dochters Irene en Eve Denise geboren.

Samen met haar man en Henri Becquerel deed zij onderzoek naar stralingsverschijnselen. Hiervoor kregen zij in 1903 de Nobelprijs voor natuurkunde. Samen met haar man ontdekte zij

in 1896 radioactieve stralen en de stoffen die deze met zich meebrengen. Vervolgens ontdekte zij in 1898 polonium en weer samen met haar man radium. Nadat Pierre in 1906 was overleden, volgde zij hem als hoogleraar op aan de Sorbonne van Parijs en was daarmee ook de eerste vrouw die daar les gaf. In 1911 kreeg zij de Nobelprijs voor scheikunde en was daarmee ook de eerste vrouw die twee keer voor deze hoge onderscheiding in aanmerking is gekomen. Omdat zij overmatig blootstond aan radioactieve straling, kreeg zij leukemie waaraan zij op 4 juli 1934 in Sancellemos overleed.

Het is niet bekend of de gemeenteraad op 20 december 1963 aan het echtpaar Curie of alleen aan Marie Curie heeft gedacht bij het vaststellen van deze straatnaam¹⁰.

Louis Pasteurlaan

Deze Franse chemicus en bacterioloog is op 27 december 1822 in het Franse Dôle geboren. Hij is de grondlegger geweest van de biochemie. Dit is een wetenschappelijke tak die zich bezighoudt met de chemische aspecten van de levende natuur. Deze wetenschap staat niet op zichzelf en hangt nauw samen met de organische- en fysische chemie, met biofysica, fysiologie, farmacologie, microbiologie en genetica. Door al zijn onderzoeken ontdekte hij het gistingsproces van melkzuur en alcohol. Als gevolg hiervan ontwikkelde hij methoden om door middel van gecontroleerde verhitting, voedingsmiddelen en dranken langer te kunnen bewaren. Dit proces is als 'pasteuriseren' bekend.

Pasteur deed ook onderzoek naar de oorzaak van infectieziekten door bacteriën en hij zocht, met succes, naar medicijnen om deze ziekten te bestrijden. Wereldberoemd is hij geworden door de vinding in 1881 van een vaccin tegen hondsdolheid. Pasteur overleed op 28 september 1895 in Villeneuve-l'Étang bij Parijs.

Het is niet bekend wanneer de gemeenteraad de naam Louis Pasteurlaan heeft vastgesteld.

R (obert). Kochlaan

Robert Koch was een Duitse huisarts die op 11 december 1843 in Klausthal is geboren. Evenals Louis Pasteur is hij de grondlegger geweest van de bacteriologie in het algemeen en van de medische bacteriologie in het bijzonder. Hij bestudeerde allerlei bacteriën en was in staat één zuivere bacterie te kweken. Hij vond een methode uit om deze bacterie op een objectglas vast te zetten, te kleuren en tenslotte te fotograferen. In 1882 ontdekte

Van Leeuwenhoekplantsoen vanuit het zuiden

hij de bacil die tuberculose veroorzaakt en in 1883 tijdens een reis naar Egypte ontdekte hij de cholera-bacterie. Tijdens een andere reis naar de tropen ontdekte hij de verwekker en de wijze van overbrengen van de slaapziekte. Voor zijn onderzoeken en ontdekkingen van tuberculose ontving hij in 1905 de Nobelprijs. Robert Koch overleed in Baden-Baden op 27 mei 1910.

Er zijn geen gegevens bekend wanneer de R. Kochlaan door de gemeenteraad is vastgesteld. Waarschijnlijk is dit, evenals de Henri Dunantlaan, in 1963 gebeurd. Ook deze naam stond als ontsluitingsweg vermeld bij de uitbreidingsplannen van Vleuten-De Meern

Van Leeuwenhoekplantsoen

Antonie of Antoni van Leeuwenhoek is op 24 oktober 1632 met als doopnamen Thonis Philips in Delft geboren. Hij werd voor lakenkoopman opgeleid en heeft een korte tijd daarin gewerkt. Negen jaar is hij kamerbewaarder van de Schepenen in Delft geweest en daardoor kende hij vader en de zonen Huygens. Zijn grootste bekendheid heeft hij te danken aan de door hem vervaardigde microscopen. Hij maakte die van enkele koperen of zilveren plaatsjes en een zelf geslepen lensje. Met zijn microscopen deed hij talloze ontdekkingen en daardoor wordt hij de vader van de microbiologie genoemd. Anthonie van Leeuwenhoek is op 26 augustus 1723 in Delft begraven. Naar hem is het bekende ziekenhuis voor kankeronderzoek in Amsterdam genoemd.

Het is niet bekend wanneer de gemeenteraad de naam van Leeuwenhoekplantsoen heeft vastgesteld.

Professor Bronkhorstlaan

Willem Bronkhorst is op 26 juni 1886 geboren. Na zijn artsenopleiding ging hij zich specifiek op longziekten specialiseren. Tijdens de Eerste Wereldoorlog en daarna was tuberculose een van de meest voorkomende volksziekten. Om deze ziekte te bestrijden stichtte de Katholieke Arbeidersbeweging, de K.A.B., in Bilthoven het sanatorium Berg en Bosch. In 1920 werd Willem Bronkhorst daar benoemd tot geneesheer-directeur. Tijdens zijn ambtsperiode ontwikkelde hij nieuwe methoden op het gebied van röntgen- en sputumonderzoek. Hierdoor kon tuberculose tijdig ontdekt worden. Na zijn afscheid in 1950 bleek dat zijn onderzoeken internationaal bekend waren. Zonder twijfel is hij één van de grootste pioniers geweest op het gebied van deze gevreesde volksziekte.

Het is niet bekend wanneer de gemeenteraad de naam Professor Bronkhorstlaan heeft vastgesteld.

Bronnen:

OG = Onze Gemeente
Ghb = Vleuten-De Meern Geschiedenis en historische bebouwing
RbV = Raadsbesluit Vleuten

1. Ghb pagina 262	7. RbV 06-12-1968
2. OG januari 1963	8. OG januari 1965
3. RbV 06-12-1968	9. RbV 20-12-1963
4. RbV 20-12-1968	10. RbV 20-12-1963
5. OG januari 1969	11. OG januari 1965
6. RbV 20-12-1963	